

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова**

**«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні Вченої ради
НПУ імені М.П. Драгоманова
«25» червня 2013 р.
Протокол № 15
Голова Вченої ради, ректор
чл.-кор. НАН України,
проф. Андрущенко В.П.**

Навчальна програма

з дисципліни «Розміщення продуктивних сил»

**галузь знань 0403
«Системні науки та кібернетика»**

Спеціальність 6.040302 «Інформатика*»

Освітньо–кваліфікаційний рівень «Бакалавр»

Київ – 2013

*Рекомендовано до друку Вченою радою Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 15 від «25» червня 2013 року)*

Укладач програми:

к.е.н., доцент Петришина Н.В.

Рецензенти програми:

к.е.н., доц. кафедри економічної теорії “Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова”, Штундер І.О.;

к. держ. упр., доц. кафедри менеджменту “Київського національного
лінгвістичного університету”, Алексеєва К.А.

Робота видана за кошти університету!

Продажу не підлягає!

© Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013

© Петришина Н.В., 2013

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Регіональний розвиток є складним, динамічним процесом, дослідження якого вимагає вивчення факторів регіонального розвитку, як його основи, та чинників впливу різного рівня, що зумовлюють подальші напрямки розвитку регіональних господарських систем та їхніх елементів. В основі вироблення перспективних напрямків регіонального розвитку лежить вибір щодо оптимального розміщення продуктивних сил території як запоруки їхнього подальшого успішного функціонування. Розміщення продуктивних сил регіону залежить від особливостей території, природного, трудового та інтелектуального потенціалу, їхнього раціонального використання та накопичених фінансових ресурсів, техніко-технологічних особливостей господарювання. На сучасному етапі розвитку економіки України актуальною залишається проблема вивчення регіону та розміщення в ньому продуктивних сил країни.

Вивчення курсу “Розміщення продуктивних сил” є важливою складовою фундаментальної підготовки студентів. Курс спрямований на формування економічного мислення та професійної компетентності студентів, здатності аналізувати і оцінювати економічну ситуацію, розвиває вміння грамотно розв’язувати конкретні економічні проблеми.

Мета дисципліни полягає у оволодінні науковими основами розміщення і територіальної організації продуктивних сил, аналізі їхньої динаміки і перспектив розвитку в економіці, дослідженні стану і визначенні головних напрямків регіонального розвитку економіки в умовах формування ринкових відносин.

Вивчення теорії і практики розміщення продуктивних сил і економіки районів набуває особливого значення у зв’язку з необхідністю посилення регіонального підходу до регулювання народного господарства, управління соціально-економічним розвитком територій, забезпечення освоєння

природних, виробничих і людських ресурсів регіонів.

Акцентується увага на таких питаннях, як територіальна і галузева структура народного господарства, науково-технічний прогрес, розміщення виробничого й наукового потенціалу, наукові основи державної регіональної економічної політики тощо.

Предметом розміщення продуктивних сил виступає господарський комплекс України, його галузева і територіальна структура.

Завдання розміщення продуктивних сил - вивчення теорії розміщення продуктивних сил і регіональної економіки, завдань ефективного використання природних, науково-виробничих та людських ресурсів регіонів країни, територіальної і галузевої структури господарського комплексу, наукових засад державної регіональної економічної політики.

Студенти повинні знати:

- предмет, метод та завдання розміщення продуктивних сил;
- закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил;
- сутність економічного районування та територіальної структури народного господарства;
- сутність, мету, завдання та механізм реалізації державної регіональної економічної політики;
- наукові методи аналізу територіальної організації народного господарства;
- сутність народногосподарського комплексу України, його структуру;
- природний та трудовресурсний потенціал України;
- міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення;
- Вплив зовнішньоекономічних зв'язків на розвиток та розміщення продуктивних сил України.

Студенти повинні вміти:

- вільно володіти економічним категоріальним апаратом при висвітленні сутності економічних понять та процесів розміщення продуктивних сил;

- використовувати комплекс набутих знань з попередніх дисциплін для оцінки та теоретико-методологічного обґрунтування економічного та соціального розвитку країни.

Дисципліна викладається студентам спеціальності «Інформатика економіка» (бакалавр) у першому семестрі на третьому курсі. Програма складається з трьох модулів, які логічно побудовані та кожен з яких завершується модульною контрольною роботою.

На семінарських заняттях, які проводяться у вигляді обговорень питань теми, лабораторних робіт, дискусій, доповідей, виступів, письмових контрольних робіт, тестувань тощо, перевіряється рівень засвоєння студентами матеріалу окремих тем та бачення ними усього комплексу проблематики навчальної дисципліни “Розміщення продуктивних сил”; формуються вміння самостійно мислити, робити висновки та узагальнення на основі вивченого матеріалу. Питання для самостійної роботи дозволяють розширити діапазон вивчення проблем, ґрунтовно проаналізувати окремі аспекти тем курсу, висвітлити їх зв'язок з практикою господарювання. Дана програма забезпечує поетапне ґрунтовне та комплексне вивчення курсу.

Практичне значення освоєння курсу: Освоєння курсу “ Розміщення продуктивних сил ” дає навички систематизації знань з економічної теорії; дозволяє студентам отримати уявлення про розміщення продуктивних сил як підґрунтя щодо розробки регіональної економічної політики держави. Курс поглиблює знання, одержані у попередніх курсах «Політичної економії», «Історії економічних учень» та «Економічної історії». Він дає можливість поглибити фундаментальну підготовку економістів, у формуванні світоглядних ідей щодо об'єктивного характеру процесу регіоналізації господарства як на світовому рівні, так і в національній економіці.

Курс поглиблює уявлення, сформовані в шкільному курсі економічної географії. Він висвітлює економічні аспекти розміщення продуктивних сил.

Дисципліна “ Розміщення продуктивних сил ” має важливу практичну спрямованість. Набуття інформаційної, функціональної, навчально-

пізнавальної, комунікативної, соціальної та інших компетенцій дасть змогу майбутнім фахівцям-економістам навчитись аналізувати наукову інформацію, самостійно знаходити можливі ресурси для розв'язання проблем, моделювати різні ситуації та виробляти стратегію дослідження мети, мати критичне, творче мислення та швидко пристосовуватись до стрімких змін, що відбуваються в світі, формує світогляд студентів як майбутніх науковців, економістів та викладачів економічної теорії.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальними планами, загальний обсяг годин, який виділяється для вивчення дисципліни “ Розміщення продуктивних сил ” для студентів денної форми навчання становить 90 годин.

Для студентів денної форми навчання передбачено 36 годин лекційних занять, 18 годин лабораторних, 6 годин індивідуальних занять(60 годин аудиторних), 30 годин припадає на самостійну роботу студентів.

Відповідно до сучасної концепції навчального процесу основним засобом оволодіння навчальним матеріалом є самостійна робота студентів. З одного боку, вона звільняє студентам час від обов'язкових занять і дає можливість ефективно його використовувати. З іншого — спонукає студентів до формування таких рис, як дисциплінованість, відповідальність, наполегливість, кмітливість тощо. Усе це створює передумови для кращого засвоєння знань та отримання навичок, передбачених навчальною програмою дисципліни.

Тематичний план допомагає студентам зорієнтуватися в тому, які теми дисципліни розглядатимуться на лекціях і семінарських заняттях, а які рекомендується вивчати самостійно, за допомогою відповідних літературних джерел.

№ п/п	Теми курсу	Аудиторних занять	В т.ч.:			Самостійна робота	Всього
			лекції	семінари	Індив. робота		
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Модуль 1. Теоретичні основи та загальні умови розміщення продуктивних сил</i>		24	14	7	3	14	38
1.	Предмет, метод і завдання курсу.	3	2	1	-	2	5
2	Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил.	3	2	1	-	2	5
3	Економічне районування та територіальна структура народного господарства.	4	2	1	1	2	6
4	Наукові основи державної регіональної економічної політики.	3	2	1	-	2	5
5	Наукові методи аналізу територіальної організації народного господарства.	3	2	1	-	2	5
6	Населення і трудові ресурси України.	4	2	1	1	2	6
7	Природно-ресурсний потенціал України і його економічна оцінка.	4	2	1	1	2	6
Вид контролю		модульна контрольна робота					
<i>Модуль 2. Розміщення продуктивних сил</i>		27	16	9	2	12	39
8	Народногосподарський комплекс України.	4	2	1	1	2	6
9	Паливно – енергетичний комплекс.	3	2	1	-	2	5
10	Металургійний комплекс.	3	2	1	-	1	4
11	Машинобудівний комплекс.	3	2	1	-	1	4
12	Хіміко – лісовий комплекс.	3	2	1	-	1	4
13	Будівельний комплекс.	2	1	1	-	1	3
14	Агропромисловий комплекс.	4	2	1	1	2	6
15	Комплекс по виробництву непродовольчих товарів народного споживання.	2	1	1	-	1	3
16	Транспортний комплекс та зв'язок.	3	2	1	-	1	4
Вид контролю		модульна контрольна робота					
<i>Модуль 3 Територіальна організація народного господарства України. Вплив зовнішніх економічних зв'язків на розвиток та розміщення продуктивних сил України.</i>		9	6	2	1	4	13
17	Продуктивні сили України та економічних районів.	6	4	1	1	2	8
18	Зовнішньоекономічні зв'язки України.	2	1	1	-	1	3
19	Зовнішньоекономічні зв'язки та співробітництво України з країнами СНД.	1	1	-	-	1	2
Вид контролю		модульна контрольна робота					
ВСЬОГО:		60	36	18	6	30	90

III. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ЗАГАЛЬНІ УМОВИ РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

Тема 1. ПРЕДМЕТ, МЕТОД І ЗАВДАННЯ КУРСУ

Предмет курсу. Територіальний поділ праці і розміщення продуктивних сил. Місце курсу в системі наукових дисциплін. Зв'язок з економічною теорією, статистикою, галузевими економіками та іншими дисциплінами.

Методологічні основи курсу. Матеріалістична діалектика. Спеціальні методи.

Завдання курсу. Значення курсу в професійній підготовці економістів.

Структура курсу. Теоретичні основи розміщення продуктивних сил. Народногосподарський комплекс як форма організації продуктивних сил. Економіка районів. Місце і роль України в світовому економічному просторі. Зовнішньоекономічні зв'язки України.

Тема 2. ЗАКОНОМІРНОСТІ, ПРИНЦИПИ І ФАКТОРИ РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

Економічні закони суспільного виробництва і закономірності розміщення продуктивних сил, їх об'єктивний характер. Сучасні інтеграційні процеси. Вирівнювання ступенів економічного і соціального розвитку окремих регіонів.

Основні закономірності розміщення продуктивних сил: соціальна спрямованість, усталеність розвитку, національна безпека, планомірність, керованість, комплексність, конкурентоспроможність, ефективність господарства економічних районів.

Найважливіші принципи і фактори розміщення продуктивних сил. Визначальна роль екологічних і соціальних критеріїв у розміщенні виробництва. Місце соціальної сфери у територіальній організації продуктивних сил. Пріоритетність розвитку соціальної сфери. Вплив науково-технічного

прогресу на розміщення продуктивних сил.

Основні напрями подальшого розвитку та вдосконалення розміщення продуктивних сил України.

Тема 3. ЕКОНОМІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА

Економічне районування як науковий метод територіальної організації народного господарства. Територіальний поділ праці — основа формування економічних районів. Наука про економічне районування. Визначення економічного району. Головні ознаки району. Районоутворювальні фактори. Об'єктивний характер формування району.

Принципи економічного районування. Районний господарський комплекс та його галузева структура. Форми територіальної організації продуктивних сил економічних районів.

Типи економічних районів. Макро-, мезо- і мікрорайони. Генеральне економічне районування. Практичне значення економічного районування. Особливості районування.

Сучасне мезорайонування України, в основі якого мережа економічних районів (регіонів): Донецький (Донецька і Луганська обл.); Придніпровський (Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська обл.); Північно - Східний (Полтавська, Сумська, Харківська обл.); Центральний (Київська, Черкаська обл. і м.Київ); Поліський (Волинська, Житомирська, Рівненська, Чернігівська обл.); Подільський (Вінницька, Тернопільська, Хмельницька обл.); Причорноморський (Автономна Республіка Крим, Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.); Карпатський (Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька, Закарпатська обл.).

Територіальна структура народного господарства. Диспропорції у територіальній структурі національної економіки. Критерії та шляхи удосконалення.

Тема 4. НАУКОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Визначення державної регіональної економічної політики. Державна регіональна політика як складова і невід'ємна частина загальних соціально-економічних перетворень. Основні напрями державної регіональної економічної політики. Об'єкти державної регіональної політики. Суб'єкти державної регіональної політики.

Цілі державної регіональної економічної політики. Підвищення ефективності територіального поділу праці. Оптимізація інтеграційних і дезінтеграційних процесів. Урахування особливостей регіонів. Збалансованість розвитку в контексті сталого розвитку. Примноження національного багатства країни.

Завдання державної регіональної політики у сферах економічній, соціальній, екологічній. Забезпечення комплексності та раціональної структури господарства регіонів. Розвиток підприємництва та ринкової інфраструктури. Підвищення добробуту населення. Оптимізація соціальних прав громадян. Поліпшення демографічної ситуації. Удосконалення системи розселення. Регулювання природно-господарської збалансованості регіонів. Екологічне обґрунтування розміщення продуктивних сил.

Розмежування повноважень між центром і регіонами. Підвищення ролі територій у розвитку й розміщенні продуктивних сил. Посилення спрямовуючої і координуючої ролі держави. Гармонійне поєднання державного управління і місцевого самоврядування як основи розмежування повноважень у сфері управління економікою. Регіональні аспекти управління державним та комунальним сектором економіки.

Механізм реалізації державної регіональної економічної політики. Складові елементи механізму реалізації державної регіональної економічної політики: законодавчо-нормативна база, бюджетно-фінансове регулювання регіонального розвитку, прогнозування, планування і програмування, вільні економічні зони, міжрегіональне і прикордонне співробітництво.

Сучасна концепція розміщення продуктивних сил. Схеми-прогнози та державні програми розвитку і розміщення продуктивних сил України, економічних районів та областей на тривалу перспективу.

Тема 5. НАУКОВІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА

Економічні методи обґрунтування розміщення продуктивних сил: системний аналіз, балансовий, нормативний, картографічний, економіко-математичний та ін.

Оцінка ефективності розміщення підприємств і галузей народного господарства. Критерії оцінки. Вибір оптимального варіанта розміщення.

Сучасна концепція розміщення продуктивних сил. Схема (прогноз) розвитку та розміщення продуктивних сил України, економічних районів і областей на тривалу перспективу. Проект закону про прогнозування економічного й соціального розвитку України.

Тема 6. НАСЕЛЕННЯ І ТРУДОВІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

Народонаселення та його роль у розвитку і територіальній організації народного господарства. Кількість населення. Регіональні особливості відтворення населення. Демографічні проблеми. Територіальне розміщення. Кількість, динаміка і густота населення різних районів. Міграція населення та її види. Регіональні особливості та відмінності у рівні життя населення. Національний склад населення і його територіальні особливості. Міське та сільське населення. Міські агломерації. Обмеження зростання великих міст. Урбанізація та проблеми довкілля. Пріоритетність розвитку малих і середніх міст.

Трудові ресурси. Структура і розподіл за видами зайнятості, сферами виробництва, галузями народного господарства і економічними районами. Трудоресурсна ситуація та її регіональні особливості. Аналіз балансу трудових ресурсів. Ринок праці. Забезпечення ефективної зайнятості.

Тема 7. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ І ЙОГО ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА

Природно-ресурсний потенціал і його структура. Місце України у світових сировинних і паливно-енергетичних ресурсах та ступінь забезпечення власних потреб. Кількісна та якісна оцінка природних ресурсів та природних умов: балансові, промислові, геологічні та прогнозні запаси сировини й палива. Характеристика природно-ресурсного потенціалу економічних районів, їх сировинних, паливних, біологічних, земельних, водних, лісових, рекреаційних та інших ресурсів.

Ресурсозбереження як головний напрям використання природно-ресурсного потенціалу. Основні шляхи ресурсозбереження та їх практичне освоєння. Вторинні ресурси, їх класифікація та економічна оцінка. Екологічні проблеми України. Охорона довкілля. Рациональне природокористування.

Модуль 2. РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

Тема 8. НАРОДНОГОСПОДАРСЬКИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ

Економіка країни як єдиний народногосподарський комплекс. Місце у світовому промисловому і сільськогосподарському виробництві. Сучасна галузева структура народного господарства та тенденції її розвитку. Стратегія і тактика структурної перебудови.

Виробничий потенціал народного господарства. Кількісна та якісна характеристика основних виробничих фондів. Оборотні фонди. Фондомісткість галузей народного господарства. Промисловість як фактор, що визначає територіальну організацію господарства.

Науково-технічний потенціал. Характеристика його складових частин. Кількість наукових установ. Національна Академія наук України як центр фундаментальних досліджень. Кількість наукових кадрів. Система

підготовки науковця. Матеріально-технічна база наукових установ. Зв'язки науки та виробництва. Інноваційна діяльність в умовах функціонування ринкових відносин. Державні витрати на науку та освіту.

Потенціал соціальної сфери. Соціально-культурні галузі: освіта, культура, охорона здоров'я. Матеріально-побутові галузі: торгівля, громадське харчування, побутове обслуговування, житлово-комунальне господарство.

Основні напрями поліпшення розміщення продуктивних сил у перспективі. Зрушення у галузевій структурі народного господарства під впливом соціальної переорієнтації та технологічного прогресу.

Посилення процесів інтеграції та просторової концентрації виробництва. Удосконалення міжрайонних економічних зв'язків. Фактори протидії. Об'єктивний характер формування, міжгалузевих комплексів. Національна безпека України. Забезпечення економічної, соціальної й екологічної безпеки.

Тема 9. ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОМПЛЕКС

Роль паливно-енергетичного комплексу в народному господарстві та його структура. Галузі паливно-енергетичного комплексу як фактор районування, їх вплив на розвиток та територіальну організацію народного господарства. Вплив науково-технологічного прогресу на розвиток і розміщення галузей паливно-енергетичного комплексу України. Енергетичні програми.

Розміщення галузей паливної промисловості. Паливний баланс та його структура. Оптимізація паливного балансу на сучасному етапі та у довгостроковій перспективі. Джерела надходження в Україну енергоносіїв. Зв'язки республіки з державами СНД та іншими країнами.

Вугільна промисловість. Місце галузі у паливному балансі країни. Економічна характеристика вугільних басейнів. Порівняльна забезпеченість вугіллям економічних районів. Основні вантажопотоки вугілля. Соціально-

економічні та екологічні проблеми Донбасу та Львівсько-Волинського вугільного басейну. Перспективи розвитку кам'яновугільної і буровугільної галузей промисловості.

Нафтова промисловість. Місце галузі у паливному балансі країни. Потреба у нафтопродуктах і забезпеченість власною нафтою економічних районів. Розміщення нафтопереробної промисловості та її потужності. Основні напрями транспортування нафти. Розвиток нафтопровідного транспорту. Проблеми й перспективи розвитку нафтової та нафто-переробної промисловості і забезпечення країни нафтопродуктами. Завдання екологізації галузі.

Газова промисловість. Місце галузі у паливному балансі. Особливості розміщення газових ресурсів і забезпеченість ними економічних районів. Основні газовидобувні райони. Основні напрями транспортування газу. Підземні газосховища. Проблеми та перспективи розвитку газової промисловості. Екологізація галузі.

Електроенергетика. Роль електроенергетики у розвитку народного господарства. Умови, фактори і наукові основи розміщення об'єктів електроенергетики. Створення єдиної енергетичної системи. Енергетичні потужності. Типи електростанцій: теплові, атомні і гідравлічні, в т.ч. гідро-акumuляційні. Основні райони концентрації теплових атомних і гідравлічних станцій. Найбільші енергетичні бази. Сучасний стан електроенергетики. Обсяги виробництва електроенергії й електробаланс країни. Структура виробництва та споживання. Проблеми енергопостачання та шляхи їх вирішення. Екологічні проблеми електроенергетики. Перспективи розвитку електроенергетики. Можливості використання нетрадиційних джерел енергії (енергії сонця, вітру, внутрішнього тепла Землі тощо).

Тема 10. МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМПЛЕКС

Місце металургійного комплексу в економіці України та його структура. Металургія, як фактор районування.

Чорна металургія. Структура чорної металургії. Технологічні особливості металургійного процесу. Економічна оцінка сировинної і паливної баз. Умови, чинники і принципи розміщення підприємств чорної металургії. Основні металургійні центри. Сучасний стан чорної металургії й обсяги виплавки чорних металів. Вплив науково-технічного прогресу на розміщення об'єктів чорної металургії. Реконструкція металургійних комбінатів. Основні проблеми та перспективи розвитку і розміщення галузі.

Кольорова металургія. Галузева структура кольорової металургії. Технологічні особливості виплавки кольорових металів. Сучасний стан кольорової металургії. Принципи й особливості розміщення підприємств кольорової металургії. Основні центри. Обсяги виробництва і забезпечення країни кольоровими металами. Основні проблеми та перспективи розвитку галузі. Охорона навколишнього середовища і здоров'я людей у центрах розміщення підприємств чорної та кольорової металургії.

Тема 11. МАШИНОБУДІВНИЙ КОМПЛЕКС

Роль машинобудівного комплексу в народному господарстві. Структура машинобудівного комплексу. Умови і чинники, що впливають на структуру, розвиток і розміщення підприємств машинобудування. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток та розміщення комплексу.

Галузева структура машинобудівного комплексу. Техніко-економічні показники машинобудівного виробництва (металомісткість, матеріаломісткість, енергоємність, трудомісткість, капіталомісткість та ін.). Найважливіші галузі: верстато- і приладобудування, важке машинобудування, виробництво енергетичного устаткування, електронна та електротехнічна промисловість, транспортне, сільськогосподарське машинобудування, тракторобудування та інші галузі. Військово-промисловий комплекс і його місце в машинобудівному комплексі. Основні райони і центри машинобудування.

Проблеми і перспективи розвитку та розміщення машинобудівного комплексу. Необхідність структурної перебудови машинобудівного комплексу України.

Тема 12. ХІМІКО-ЛІСОВИЙ КОМПЛЕКС

Значення галузей хіміко-лісового комплексу в народному господарстві. Структура комплексу.

Хімічна промисловість. Галузева структура хімічної промисловості. Чинники, що зумовлюють розвиток та розміщення підприємств хімічної промисловості. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток хімічної промисловості. Економічна оцінка сировинної бази. Необхідність комплексного використання сировини. Хімічні комбінати. Спеціалізація та концентрація виробництва.

Розміщення галузей хімічної промисловості. Обсяги виробництва і рівень забезпечення країни продукцією галузі. Охорона навколишнього середовища та здоров'я людей у районах розміщення хімічної промисловості. Застосування безвідходних і маловідходних технологій. Проблеми та перспективи розвитку і розміщення хімічної промисловості-

Лісова та деревообробна промисловість. Галузева структура. Умови і чинники розміщення підприємств галузі. Економічна оцінка лісових ресурсів. Основні форми організації виробництва. Сучасний стан та особливості розміщення лісозаготівельної, деревообробної, целюлозно-паперової промисловості. Обсяги виробництва і рівень забезпечення країни продукцією галузі. Проблеми та перспективи розвитку і розміщення галузі. Напрями екологізації виробництва.

Тема 13. БУДІВЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС

Значення будівельного комплексу в народному господарстві. Структура будівельного комплексу. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток і розміщення комплексу.

Промисловість будівельних матеріалів. Значення і структура галузі. Сировинна база. Умови і чинники розміщення цементної промисловості, промисловості залізобетонних виробів і конструкцій, стінових, покрівельних

та інших матеріалів. Характеристика сучасного розміщення й обсяги виробництва. Використання у виробництві будівельних матеріалів місцевої сировини та відходів виробництва. Раціоналізація перевезень будівельних матеріалів. Проблеми та перспективи розвитку і розміщення галузі.

Капітальне будівництво. Кількісна та якісна характеристика. Підрядний та господарський спосіб ведення капітального будівництва. Зміни у відтворювальній, технологічній, галузевій та територіальній структурі капітальних вкладень. Проектно-кошторисна справа. Проблеми та перспективи розвитку капітального будівництва в умовах ринкової економіки.

Тема 14. АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС

Значення агропромислового комплексу (АПК) в народному господарстві. Пріоритетність вирішення продовольчої проблеми. Галузева структура АПК. Форми організації виробництва в АПК. Територіальна організація АПК України: спеціалізовані та інтегральні АПК.

Комплекс галузей, що виробляють засоби виробництва для АПК: сучасний стан і особливості розміщення. Виробнича і соціальна інфраструктура АПК.

Сільське господарство. Галузева структура сільського господарства. Особливості розміщення. Сучасний стан розвитку та завдання інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Сільськогосподарські зони України. Спеціалізація і концентрація виробництва.

Землеробство. Структура земельних угідь. Розміщення галузей рослинництва. Зернове господарство і його динаміка. Формування зернопромислового комплексу в країні.

Розміщення технічних культур та формування спеціалізованих АПК: цукробурякового, льонопромислового, олійнопереробного, тютюновопромислового та інших.

Розміщення виробництва картоплі, овочів, ягід, фруктів і винограду. Особливості формування і розміщення картоплепромислового, плодоово-

чевого і виноградарсько-виноробного комплексів.

Тваринництво. Галузева структура. Кормова база. Особливості розміщення основних галузей та спеціалізованих АПК: молочнопромислового, м'ясопромислового і птахопромислового. Проблеми і перспективи розвитку та розміщення.

Обсяги виробництва продукції сільського господарства: сучасний стан і тенденції. Регіональні відмінності у продуктивності землеробства і тваринництва.

Рівень забезпечення України продовольством власного виробництва і рівень його споживання населенням.

Харчова промисловість як основна переробна ланка АПК. Галузева структура харчової промисловості. Умови і чинники, що впливають, та принципи, які зумовлюють розміщення галузей харчової промисловості. Технічне переозброєння виробництва. Інтеграційні процеси. Обсяги виробництва продукції харчової промисловості.

Основні проблеми і перспективи розвитку та розміщення галузей агропромислового комплексу. Екологізація галузей АПК.

Тема 15. КОМПЛЕКС ПО ВИРОБНИЦТВУ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ НАРОДНОГО СПОЖИВАННЯ

Значення галузей, що виробляють предмети споживання непродовольчого характеру. Пріоритетність розвитку виробництва та підвищення якості товарів і насичення ними ринку країни. Галузева структура комплексу. Умови і чинники розміщення. Вплив ринку та науково-технічного прогресу на розвиток та розміщення галузей, що виробляють товари народного споживання.

Легка промисловість. Галузева структура. Умови та чинники, що впливають, і принципи, які зумовлюють розвиток та розміщення галузей легкої промисловості. Екологічна оцінка сировинної бази. Райони та центри розміщення. Обсяги виробництва окремих видів продукції і забезпеченість

ними населення країни. Міжгалузеві зв'язки легкої промисловості. Основні проблеми та перспективи розвитку і розміщення галузей.

Машинобудування. Зростання ролі машинобудування та інших галузей важкої промисловості у виробництві та радикальному поліпшенні якості складних товарів тривалого користування (відео- та побутова техніка, персональні комп'ютери тощо). Особливості розміщення їх виробництва. Проблеми та перспективи розвитку.

Місцева промисловість. Галузева структура. Умови й чинники, що впливають на розвиток та розміщення місцевої промисловості. Сучасний стан галузі. Найгостріші проблеми та перспективи розвитку.

Тема 16. ТРАНСПОРТНИЙ КОМПЛЕКС ТА ЗВ'ЯЗОК

Значення транспорту в народному господарстві. Вплив на розміщення продуктивних сил та формування раціональних господарських зв'язків. Умови і чинники, що впливають на формування і розміщення транспортної мережі, обсяг та структуру вантажообороту. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток та розміщення галузей комплексу.

Транспортна система. Характеристика розвитку і розміщення окремих видів транспорту (залізничного, морського, річкового, автомобільного, повітряного, трубопровідного), їх взаємодія у транспортних вузлах. Техніко-економічні показники. Особливості функціонування різних видів транспорту. Структура вантажообороту та пасажирообороту. Порівняльна оцінка транспортних витрат на перевезення вантажів окремими видами транспорту. Аналіз транспортного балансу району стосовно вивозу та ввозу продукції. Проблеми та перспективи розвитку транспортної системи. Раціоналізація транспортно-економічних зв'язків та вантажопотоків на найважливіших напрямках транспортної мережі. Екологізація галузей комплексу.

Зв'язок як галузь народного господарства. Галузева структура. Особливості розміщення. Інформаційні системи. Сучасний стан. Проблеми та перспективи розвитку і розміщення.

Взаємодія транспортного комплексу і зв'язку України з транспортними та інформаційними системами зарубіжних держав.

**Модуль 3. Територіальна організація народного господарства
україни. Вплив зовнішніх економічних зв'язків на розвиток та
розміщення продуктивних сил України**

**Тема 17. Продуктивні сили України та економічних районів
Характеристика продуктивних сил України: сучасний стан, рівень
розвитку й територіальна організація.**

Економіка району — ланка єдиного народногосподарського комплексу України. Місце і спеціалізація економічних районів у системі територіального поділу праці. Комплексний соціально-економічний розвиток територій в умовах ринкових відносин. Диференціація територій за рівнем та комплексністю розвитку продуктивних сил. Збільшення внеску кожного регіону в розвиток народного господарства республіки. Соціально-економічні й екологічні проблеми районів та шляхи їх вирішення.

**ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОДУКТИВНИХ СИЛ ЕКОНОМІЧНИХ
РАЙОНІВ**

Донецький економічний район¹. Місце району в економіці України. Економічна оцінка природно-ресурсного й виробничого потенціалу. Населення, трудові ресурси, потенціал та проблеми його ефективного використання. Особливості формування і функціонування територіально-виробничого комплексу району. Найактуальніші проблеми району (економічні, соціальні, демографічні, екологічні тощо).

1. Придніпровський економічний район.
2. Північно - Східний економічний район.
3. Центральний економічний район.
4. Поліський економічний район.
5. Подільський економічний район.

¹ За аналогічною схемою вивчаються всі економічні райони України.

6. Карпатський економічний район.
7. Причорноморський економічний район.
8. Столичний район.

Тема 18. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ

Міжнародний поділ праці. Місце України у світовому територіальному поділі праці. Об'єктивні передумови розширення зовнішньоекономічних зв'язків, що впливають з необхідності поглиблення міжнародного поділу праці, інтересів зміцнення незалежності України. Зовнішньоекономічні зв'язки як один з найважливіших засобів економії суспільної праці. Основні форми зовнішньоекономічних зв'язків. Зовнішня торгівля: структура, тенденції розвитку (в цілому та по окремих групах країн). Зовнішньоекономічний баланс України. Територіальна і товарна структура експорту та імпорту. Поліпшення структури торгівлі. Встановлення прямих зв'язків підприємств України з промисловими й комерційними фірмами зарубіжних країн. Створення спільних підприємств і міжнародних об'єднань за участю українських та іноземних організацій, фірм, управлінь. Проблеми іноземного інвестування і створення вільних економічних зон в Україні.

Тема 19. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ СНД

Об'єктивні передумови необхідності економічного співробітництва України з країнами—членами СНД: історичні, політичні, природні, економічні, науково-технічні, культурні, військово-стратегічні, соціальні, демографічні, екологічні, транспортні. Форми і напрями економічних зв'язків та співробітництва. Спільний економічний простір. Еквівалентність обміну. Удосконалення зв'язків та співробітництва в умовах ринкових відносин.

Проблеми та перспективи розвитку економічних зв'язків та співробітництва України з країнами — членами СНД.

3.1. Плани лекцій

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ЗАГАЛЬНІ УМОВИ РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

Тема 1. ПРЕДМЕТ, МЕТОД І ЗАВДАННЯ КУРСУ

- 1.Сутність і складові елементи прдуктивних сил та розміщення продуктивних сил.
- 2.Мета, об'єкт, предмет та завдання науки “Розміщення продуктивних сил”.
- 3.Місце курсу “Розміщення продуктивних сил ” серед інших дисциплін, його основні завдання.

Тема 2. ЗАКОНОМІРНОСТІ, ПРИНЦИПИ І ФАКТОРИ РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

- 1.Сутність економічних законів суспільного виробництва.
- 2.Основні закономірності розміщення продуктивних сил.
- 3.Найважливіші принципи й фактори розміщення продуктивних сил.

Тема 3. ЕКОНОМІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА

1. Економічне районування: суть та основні функції.
2. Принципи і чинники економічного районування.
- 3.Типи економічних районів.

Тема 4. НАУКОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

- 1.Сутність державної регіональної економічної політики.
- 2.Об'єкти, суб'єкти та завдання державної регіональної економічної політики.
3. Механізм реалізації державної регіональної економічної політики.

Тема 5. НАУКОВІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА

1. Поняття “метод дослідження”, загальна характеристика методів щодо розміщення продуктивних сил.
2. Загальнонаукові методи дослідження
3. Спеціальні методи дослідження.

Тема 6. НАСЕЛЕННЯ І ТРУДОВІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

1. Кількість населення України, особливості його відтворення на сучасному етапі, вплив на відтворення робочої сили.
2. Статева та вікова структури населення, їх вплив на формування трудових ресурсів та потенціалу.
3. Трудові ресурси, структура їхньої зайнятості.
4. Ринок праці в Україні.

Тема 7. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ І ЙОГО ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА

1. Природно-ресурсний потенціал і його структура.
2. Економічна оцінка природних ресурсів та природних умов.
3. Характеристика природно-ресурсного потенціалу економічних районів.
4. Ресурсозбереження як головний напрям використання природно-ресурсного потенціалу.

Модуль 2. РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

Тема 8. НАРОДНОГОСПОДАРСЬКИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ

1. Економіка України як єдиний народногосподарський комплекс.
2. Галузева структура економіки та її регіональні особливості.
3. Формування міжгалузевих комплексів, їх сутність, структура та значення.

Тема 9. ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОМПЛЕКС

1. Структура та роль паливно-енергетичного комплексу в народному господарстві.
2. Сучасний стан розвитку та розміщення паливної промисловості.
3. Особливості розвитку та принципи розміщення електроенергетики.
4. Проблеми та перспективи розвитку паливно-енергетичного комплексу.

Тема 10. МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМПЛЕКС

1. Значення і структура металургійного комплексу.
2. Особливості сучасного розвитку та розміщення чорної металургії.
3. Характеристика кольорової металургії та її галузей.
4. Проблеми та перспективи розвитку металургійного комплексу.

Тема 11. МАШИНОБУДІВНИЙ КОМПЛЕКС

1. Місце машинобудівного комплексу в господарстві країни, його структура.
2. Особливості і фактори розміщення основних галузей машинобудування.
3. Галузева і територіальна структура машинобудування країни.
4. Сучасний стан галузі, проблеми та перспективи розвитку.

Тема 12. ХІМІКО-ЛІСОВИЙ КОМПЛЕКС

1. Загальна характеристика хімічної промисловості, особливості її розвитку та розміщення галузей.
2. Стан і перспективи розвитку хімічної промисловості України.
3. Сутність і значення лісової промисловості.
4. Сучасний стан розвитку й особливості розміщення целюлозно-паперової та лісохімічної промисловості.

Тема 13. БУДІВЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС

1. Роль будівельного комплексу в народному господарстві.

2.Промисловість будівельних матеріалів, її структура та особливості розміщення.

3.Проблеми та перспективи розвитку і розміщення промисловості будівельних матеріалів.

Тема 14. АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС

1.Сутність та галузева структура агропромислового комплексу.

2.Сільськогосподарське виробництво: сучасний стан розвитку.

3.Особливості розвитку та розміщення основних галузей сільського господарства.

4.Основні проблеми та перспективи розвитку АПК України.

Тема 15. КОМПЛЕКС ПО ВИРОБНИЦТВУ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ НАРОДНОГО СПОЖИВАННЯ

1.Сутність та галузева структура комплексу по виробництву непродовольчих товарів народного споживання.

2.Легка промисловість: галузева структура, основні проблеми та перспективи розвитку.

3.Машинобудування:особливості розміщення та перспективи розвитку.

Тема 16. ТРАНСПОРТНИЙ КОМПЛЕКС ТА ЗВ'ЯЗОК

1.Роль транспорту в народному господарстві та його структур.

2. Особливості розміщення і функціонування різних видів транспорту .

3. Зв'язок, його галузева структура та особливості розміщення.

Модуль 3.ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ. ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА РОЗВИТОК ТА РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Тема 17. ПРОДУКТИВНІ СИЛИ УКРАЇНИ ТА ЕКОНОМІЧНИХ РАЙОНІВ

1. Передумови регіонального економічного розвитку.
2. Економіка регіону — ланка єдиного господарського комплексу.
3. Диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил.
4. Соціально-економічні та екологічні проблеми регіонів і шляхи їх вирішення.

Тема 18. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ

1. Міжнародний поділ праці, його суть і значення у формуванні зовнішньоекономічних зв'язків.
2. Сутність і форми зовнішньоекономічних зв'язків.
3. Експортний потенціал України та її регіонів. Проблеми і перспективи його формування.

Тема 19. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ СНД

1. Сутність та основні форми економічного співробітництва країн світу.
2. Економічні зв'язки України з країнами СНД та світу.
3. Пріоритетні напрями зовнішньоекономічної діяльності України на сучасному етапі.

3.2. Плани лабораторних занять

Модуль 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ЗАГАЛЬНІ УМОВИ РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

Тема 1. ПРЕДМЕТ, МЕТОД І ЗАВДАННЯ КУРСУ

1. Поняття про продуктивні сили та розміщення продуктивних сил.
2. Мета, об'єкт, предмет науки про розміщення продуктивних сил.
3. Вітчизняні та зарубіжні теорії розміщення продуктивних сил.

Тема 2. ЗАКОНОМІРНОСТІ, ПРИНЦИПИ І ФАКТОРИ РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

1. Зміст основних понять «закон», «закономірність», «принцип», «чинник», їх об'єктивний характер.
2. Закономірності розміщення продуктивних сил.
3. Принципи розміщення продуктивних сил.
4. Чинники розміщення продуктивних сил.

Тема 3. ЕКОНОМІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА

1. Економічне районування як науковий метод територіальної організації народного господарства.
2. Принципи і критерії виділення великих економічних районів.
3. Основні районоутворювальні чинники.
4. Ієрархія економічних районів, їх основні типи.
5. Практичне значення економічного районування.

Тема 4. НАУКОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

1. Визначення регіональної політики, її мета і завдання.
2. Основні напрями та принципи регіональної економічної політики.

3. Сучасні чинники регіональної політики та регіонального розвитку.
4. Механізм реалізації регіональної економічної політики.

Тема 5. НАУКОВІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА

1. Поняття “метод дослідження”, загальна характеристика методів щодо розміщення продуктивних сил.
2. Загальнонаукові методи дослідження
3. Спеціальні методи дослідження.
4. Аналіз ефективності розміщення продуктивних сил.

Тема 6. НАСЕЛЕННЯ І ТРУДОВІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

1. Населення та його роль у розвитку і розміщенні продуктивних сил країни.
2. Кількість, статеві-вікова структура населення України та їх вплив на формування трудових ресурсів і економічно активного населення.
3. Трудові ресурси України: проблеми зайнятості і безробіття. Ринок праці в Україні.
4. Молодь на ринку праці України.

Тема 7. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ І ЙОГО ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА

1. Поняття “природні умови”, “природні ресурси”, “природно-ресурсний потенціал”, підходи до їх визначення.
2. Класифікація природних ресурсів.
3. Оцінювання природно-ресурсного потенціалу.
4. Аналіз регіональних особливостей природно-ресурсного потенціалу, його вплив на регіональні особливості розміщення виробництва.
5. Екологічні проблеми України та шляхи їх вирішення.

Модуль 2. РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

Тема 8. НАРОДНОГОСПОДАРСЬКИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ

1. Поняття “національна економіка” та “народне господарство”. Галузева і територіальна структура народногосподарського комплексу.
2. Найважливіші риси народногосподарського комплексу України.
3. Головні завдання структурної перебудови національної економіки на сучасному етапі.
4. Посилення процесів інтеграції та підвищення ролі регіонів.

Тема 9. ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОМПЛЕКС

1. Роль паливно-енергетичного комплексу в народному господарстві.
2. Вугільна промисловість.
3. Нафтова та нафтопереробна промисловість.
4. Газова промисловість.
5. Електроенергетика.

Тема 10. МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМПЛЕКС

1. Місце металургійного комплексу в економіці.
2. Чорна металургія.
3. Кольорова металургія.
4. Основні проблеми та перспективи розвитку галузей металургійного комплексу.

Тема 11. МАШИНОБУДІВНИЙ КОМПЛЕКС

1. Роль машинобудівного комплексу в народному господарстві.
2. Структура і сучасний стан розвитку машинобудівного комплексу.
3. Оборонно – промисловий комплекс.
4. Проблеми і перспективи розвитку машинобудівного комплексу.

Тема 12. ХІМІКО-ЛІСОВИЙ КОМПЛЕКС

1. Роль, структура та особливості розміщення підприємств хімічного комплексу.
2. Проблеми та перспективи розвитку і розміщення галузей хімічного комплексу.
3. Роль, структура та особливості розміщення підприємств лісового комплексу.
4. Проблеми та перспективи розвитку і розміщення галузей лісового комплексу.

Тема 13. БУДІВЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС

1. Сутність та структура будівельного комплексу, його роль та перспективи розвитку.
2. Капітальне будівництво.
3. Проблеми та перспективи розвитку капітального будівництва.

Тема 14. АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС

1. Роль агропромислового комплексу в народному господарстві.
2. Сільське господарство, його структура та особливості.
3. Проблеми і перспективи розвитку АПК.

Тема 15. КОМПЛЕКС ПО ВИРОБНИЦТВУ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ НАРОДНОГО СПОЖИВАННЯ

1. Значення галузей, що виробляють предмети споживання непродовольчого характеру. Галузева структура комплексу.
2. Легка промисловість: умови, чинники і принципи, які зумовлюють розвиток та розміщення галузей легкої промисловості.
3. Машинобудування: особливості розміщення виробництва, проблеми та перспективи розвитку.

Тема 16. ТРАНСПОРТНИЙ КОМПЛЕКС ТА ЗВ'ЯЗОК

1. Роль транспорту в розвитку та розміщенні виробництва і формуванні територіально – виробничих зв'язків.
2. Єдина транспортна система України та її основні складові.
3. Класифікація транспорту та його види.
4. Проблеми та перспективи розвитку і розміщення транспорту.

Модуль 3. ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ. ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА РОЗВИТОК ТА РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Тема 17. ПРОДУКТИВНІ СИЛИ УКРАЇНИ ТА ЕКОНОМІЧНИХ РАЙОНІВ

Економіка Донецького, Придніпровського, Північно - Східного, Центрального, Поліського, Подільського, Карпатського, Причорноморського економічних районів: особливості розвитку і розміщення продуктивних сил.

1. Місце і роль економічного району в економіці країни.
2. Характеристика природно-ресурсного, виробничого і трудового потенціалу.
3. Галузева і територіальна структура господарства.
4. Проблеми та перспективи розвитку і розміщення продуктивних сил району².

Тема 18. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ

1. Сутність і значення міжнародного поділу праці у формуванні зовнішньоекономічних зв'язків.
2. Сутність, проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.
3. Сутність і значення експортного потенціалу.

² За аналогічною схемою вивчаються всі економічні райони України.

4. Конкурентні переваги України та основні напрями їх використання.

Тема 19. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ СНД

1. Зовнішньоторговельна діяльність України на сучасному етапі.
2. Обсяги і напрями іноземного інвестування економіки України.
3. Економічні зв'язки України з країнами СНД та світу.
4. Науково-технічне співробітництво.

3.3. Плани та завдання для самостійної роботи студентів
Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ЗАГАЛЬНІ УМОВИ
РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ
Тема 1. ПРЕДМЕТ, МЕТОД І ЗАВДАННЯ КУРСУ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Історія виникнення і становлення науки про розміщення продуктивних сил.
2. Розвиток і розміщення продуктивних сил в умовах глобалізації та регіоналізації світового економічного простору

Завдання для самостійної роботи:

1. На основі конспекту лекцій та літературних джерел з'ясувати методологічні основи дослідження розміщення продуктивних сил та накреслити схеми “ Методи досліджень розміщення продуктивних сил ” і “ Наукові напрямки та теорії розміщення продуктивних сил і формування економіки регіонів ”

Тема 2. ЗАКОНОМІРНОСТІ, ПРИНЦИПИ І ФАКТОРИ
РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проаналізувати соціально-економічні фактори розміщення виробництва.

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначити основні закони, закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування регіональних соціально – економічних систем. Скласти опорний конспект по даній темі. Використати навчальну літературу.

2. Користуючись статистичним довідником Україна в цифрах 2012 (таблиці “Стан навколишнього середовища”), обґрунтувати необхідність врахування екологічного фактора для розміщення виробництва.

Тема 3. ЕКОНОМІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНА СТРУКТУРА НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА

Питання для самостійного опрацювання:

1. Територіально-виробничі комплекси в системі територіальної організації продуктивних сил.
2. Нові форми територіальної організації продуктивних сил: технополіси, технопарки, науково-технологічні зони, можливість їх формування і розвитку в Україні.
3. Створення спеціальних (вільних) економічних зон.

Завдання для самостійної роботи:

1. На контурну карту нанести найбільші ТВК в межах території України, пояснити їх спеціалізацію.

№	Назва ТВК (ППК)	Найбільші центри ТВК	Основні природні ресурси, спеціалізація, ЕВЦ
1.	Донецький ТВК	Донецьк, Горлівка, Луганськ, Краматорськ, Артемівськ	Видобуток кам'яного вугілля, кухонної солі. Гірничохімічний, вуглехімічний пірометалургійний ЕВЦ
2.	Придніпровський ТВК	Дніпропетровськ, Запоріжжя, Кривий Ріг, Кременчук	Видобуток залізної та марганцевої руд. Пірометалургійний, машинобудівний ЕВЦ
3.	Харківський ТВК	Харків, Дергачі, Чугуєв	Видобуток природного газу. Газоенергохімічний, машинобудівний ЕВЦ
4.	Волинський ТВК	Луцьк, Рівне, Ковель	Видобуток кам'яного вугілля. Вуглеенергохімічний, лісохімічний, індустріально-аграрний ЕВЦ
5.	Прикарпатський ТВК	Львів, Івано-Франківськ, Калуш, Стебник	Видобуток нафти, природного газу, калійної солі. Гірничохімічний, нафтоенергохімічний ЕВЦ. Формується сланцеенергохімічний ЕВЦ
6.	Кримський ТВК	Сімферополь, Севастополь	Видобуток природного газу на півострові та на шельфі морів. Індустріальноаграрний, гідромеліоративно-аграрний, Гірничохімічний ЕВЦ; рекреація

7.	Українсько-чорноморський ППК	Одеса, Ізмаїл, Іллічівськ, Миколаїв, Херсон	Переробка експортно-імпоротної сировини (бокситів, фосфоритів, зерна, цукру-сирцю). Гірничопромисловий, біопромисловий, рибогосподарський, морегосподарський, морської хімії, мінерально-будівельний, нафтогазодобувний ЕВЦ. Спеціалізація: зовнішньоторговельні морські перевезення.
8.	Азовський ППК	Маріуполь, Керч, Бердянськ	Пірометалургійний, рибогосподарський ЕВЦ. Спеціалізація: внутрішньоторговельні морські перевезення, суднобудування, товарне риборозведення, рекреація.

2. На основі аналізу економічної карти України зробіть висновок про створення нових форм організації виробництва.

3. Користуючись економічною картою, поясніть, де і чому в Україні створюються спеціальні економічні зони.

Тема 4. НАУКОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Регіони в конкурентному ринковому середовищі.

Завдання для самостійної роботи:

- На конкретних прикладах покажіть конкурентоспроможність і конкурентну обмеженість регіонів України. Які негативні фактори при цьому діють?
- Доведіть, що рівень розвитку ринкової інфраструктури впливає на конкурентність регіону.

Тема 5. НАУКОВІ МЕТОДИ АНАЛІЗУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА

Питання для самостійного опрацювання:

- Роль географічних та математичних методів в обґрунтуванні розміщення продуктивних сил.
- Застосування методу балансів.

Завдання для самостійної роботи

1. Розв'язати транспортну задачу і скласти матрицю планування. Із пунктів 1 і 2 так званих постачальників необхідно відправити продукцію (цукор) споживачам А, Б, В. Відомо:

- а) кількість цукру у постачальників: 1-го – 20 тис. тон, у 2-го – 40 тис. тон.;
- б) попит споживачів: А – 30 тис. т., Б – 10 тис. т., В – 20 тис. т.;
- в) розміри витрат на перевезення однієї тони цукру кожного постачальника кожному споживачеві: $C_{1A} = 3$ грн., $C_{1B} = 2$ грн., $C_{1B} = 1$ грн.; $C_{2A} = 2,5$ грн., $C_{2B} = 2$ грн., $C_{2B} = 1$ грн. Необхідно знайти найефективніший варіант зв'язків постачальників і споживачів, тобто визначити скільки цукру слід поставити кожному споживачеві від кожного постачальника. Критерієм оптимальності є мінімум транспортних витрат. (Для кожного варіанта розміщення слід скласти матрицю за зразком скласти планову матрицю для всіх постачальників і споживачів). Обчислити сумарні витрати на перевезення.

Матриця планування (зразок)

Постачальник	Запаси продукції	Споживач А	Споживач Б	Споживач В
1	20 тис. тон	Х	Х	Х
2	40 тис. тон	Х	Х	Х
Потреби	60 = 60	30 тис. тон	10 тис. тон	20 тис. тон

1. Можливі п'ять варіантів розміщення підприємств, які відрізняються собівартістю продукції і розмірами капіталовкладень. Ви значити варіант найбільш ефективного розміщення, пояснити свій вибір.

Вихідні дані:

1 варіант: $K_1 = 5$ млн. грн.; $C_1 = 200$ тис. грн.;

2 варіант: $K_2 = 5,3$ млн. грн.; $C_2 = 180$ тис. грн.;

3 варіант: $K_3 = 5,5$ млн. грн.; $C_3 = 140$ тис. грн.;

4 варіант: $K_4 = 5,6$ млн. грн.; $C_4 = 125$ тис. грн.;

5 варіант: $K_5 = 5,8$ млн. грн.; $C_5 = 100$ тис. грн.

Коефіцієнт ефективності капіталовкладень дорівнює: $E_n = 0,21$.

2. Проаналізувати міжрегіональний баланс умовних регіонів і виявити особливості співвідношення рівнів виробництва та споживання продукції на одного працюючого.

Міжрегіональний баланс

Регіон	Вироблений національний дохід на одного зайнятого у регіоні по відношенню до народногосподарського рівня	Спожитий національний дохід на душу населення у порівнянні з народногосподарським рівнем
Вся країна	1,0	1,0
Регіон 1	0,83	0,62
Регіон 2	1,01	0,97
Регіон 3	1,12	0,66
Регіон 4	1,17	1,06
Регіон 5	0,83	0,80
Регіон 6	1,11	1,26
Регіон 7	0,99	0,81
Регіон 8	1,21	1,29

3. Проаналізувати зведений бюджет України, користуючись статистичним довідником. Виявити статті доходів і видатків, зробити висновки про зміни у бюджеті за останні три роки. Який метод застосували для складання бюджету?

Тема 6. НАСЕЛЕННЯ І ТРУДОВІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Регіональні особливості розміщення населення України.
2. Особливості формування міського і сільського населення.
3. Ринок праці в Україні. Типові регіональні ринки праці.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати карту густоти населення України (навчальний атлас України) і пояснити її різні показники.
2. Порівняти кількість міських і сільських поселень в Україні, пояснити їх формування і поширення. Пояснити, які і чому форми розселення переважають.
3. У регіоні А проживає 2 тисячі чоловік населення. Частка зайнятого населення складає 50% усієї його чисельності. В регіоні працюють 50 пенсіонерів за віком і 10 осіб неповнолітньої молоді. В регіоні 60 чоловік безробітні. Знайти рівень безробіття, чисельність трудових ресурсів і рівень їх зайнятості.

4. В місті Б коефіцієнт народжуваності становить 8%, коефіцієнт смертності – 14%, коефіцієнт міграцій 5%. Знайти для міста Б природний приріст населення і охарактеризувати його.

ажають в Україні.

Тема 7. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ І ЙОГО ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА

Питання для самостійного опрацювання:

1. Вартісна рентна оцінка природних ресурсів.
2. Вартісна витратна оцінка природних ресурсів.
3. Техніко-економічна оцінка природних ресурсів.
4. Проблеми нерівномірності розміщення та недостатності природного потенціалу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати дані таблиць 1 і 2 та дати відповіді на такі питання:
 - а) назвати області, в яких зосереджено найбільше і найменше природних ресурсів;
 - б) порівняти забезпеченість окремих областей природними ресурсами з рівнем їх соціально-економічного розвитку;
 - в) яких ресурсів в цілому в Україні більше, а яких недостатньо?
 - г) в яких регіонах здебільшого зосереджені мінеральні, водні, земельні, лісові, фауністичні, рекреаційні ресурси.

Таблиця 1

Компонентна структура природно-ресурсного потенціалу України

Області	Рівень соціально-економічного розвитку в %	Забезпеченість природними ресурсами	Компонентна структура природно-ресурсного потенціалу					
			Мінеральні	Водні	Земельні	Лісові	Фауністичні	Рекреаційні
Всього по Україні	100	100	28,3	13,1	44,4	4,2	0,5	9,5
Луганська	140	158	73,8	6,8	13,8	0,8	0,2	4,6
Дніпропетровська	165	145	68,9	4,8	21,3	0,3	0,4	4,3
Донецька	158	117	72,8	4,8	16,8	0,4	0,1	5,1

Запорізька	133	97	20,4	20,1	49,7	0,7	0,7	8,4
Кіровоградська	88	126	10,8	11,9	70,3	1,6	0,6	4,8
Полтавська	92	105	11,5	11,0	68,1	2,9	1,1	5,4
Сумська	69	95	3,4	15,9	65,3	7,6	1,1	6,7
Харківська	131	70	14,2	11,4	54,6	3,9	0,6	15,3
Вінницька	50	94	2,1	9,7	79,1	3,5	0,5	5,1
Волинська	46	84	1,0	18,0	35,2	16,2	0,4	9,2
Житомирська	64	96	5,5	15,9	59,8	12,6	0,7	9,5
Закарпатська	45	104	3,0	31,5	19,4	17,4	0,1	28,4
Івано-Франківська	58	84	7,5	33,3	24,1	17,6	0,1	17,4
Київська	133	46	3,8	12,3	59,5	5,5	0,5	18,4
Львівська	72	72	22,5	22,7	29,3	11,1	0,2	14,3
Рівненська	45	77	5,0	16,4	55,0	16,1	0,7	6,8
Тернопільська	56	93	1,2	13,67	75,5	4,7	0,2	5,3
Хмельницька	54	89	3,5	13,8	72,6	3,0	0,4	5,9
Черкаська	74	100	5,8	11,7	67,7	4,6	0,9	8,3
Чернігівська	66	131	10,8	12,9	59,1	6,7	10,0	9,5
Чернівецька	50	71	5,2	18,3	50,0	12,6	0,2	13,7
АР Крим	125	128	10,0	19,3	39,0	1,8	0,3	29,6
Миколаївська	88	115	2,8	23,2	66,7	0,5	1,0	5,9
Одеська	93	72	1,8	11,1	71,8	1,3	0,5	13,5
Херсонська	92	122	1,6	22,7	67,1	1,0	1,2	6,4

Таблиця 2

Компонентна структура природно-ресурсного потенціалу в економічних регіонах України

Регіони	Сумарний потенціал %від сумарного в Україні	Потенціал ресурсів, %					
		Мінеральні	Водні	Земельні	Лісові	Фауністичні	Рекреаційні
Східний	49,4	50,9	8,4	32,7	1,4	0,4	6,2
Західний	35,1	6,6	17,1	55,0	93	0,5	5,1
Південний	15,5	5,1	18,7	57,4	1,3	0,6	16,9
Всього	100	28,3	13,1	44,4	4,2	0,5	9,5

Модуль 2. РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ

Тема 8. НАРОДНОГОСПОДАРСЬКИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Промисловість як провідна галузь економіки України.
2. Основні тенденції виробництва найважливіших видів промислової продукції.

3. Загальні напрями реструктуризації промисловості України та зрушення в територіальній і галузевій структурах.

Завдання для самостійної роботи:

1. Використовуючи літературні джерела та конспект лекцій розкрити суть понять “ господарство країни ”, “ господарський комплекс ”, “ національний комплекс ” та накреслити і проаналізувати схему “ Галузева структура господарського комплексу України”.

2. Проаналізувати дані таблиці і зробити висновки про тенденції розвитку підприємств за видами економічної діяльності у 2011 році. Поясніть причини нерівномірності розвитку у галузях.

Кількість підприємств за видами економічної діяльності у 2011 році
(у % до загальної кількості підприємств відповідного виду економічної діяльності)

	Великі підприємства	Середні підприємства	Малі підприємства
Усього	0,6	5,7	93,7
у тому числі			
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	0,3	8,0	91,7
Промисловість	2,3	10,9	86,8
Будівництво	0,3	4,0	95,7
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,4	4,5	95,1
торгівля автомобілями та мотоциклами, їх технічне обслуговування та ремонт	0,6	5,7	93,7
оптова торгівля і посередництво в оптовій торгівлі	0,3	4,5	95,2
роздрібна торгівля; ремонт побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,8	3,9	95,3
Діяльність готелів та ресторанів	0,1	4,5	95,4
Діяльність транспорту та зв'язку	0,8	6,8	92,4
Фінансова діяльність	0,5	5,6	93,9
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	0,1	3,4	96,5
Освіта	0,0	4,2	95,8
Охорона здоров'я та надання	0,2	5,8	94,0

соціальної допомоги			
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	0,2	6,6	93,2

3. Зробити класифікацію промисловості за різними критеріями. Навести приклади, скласти таблицю за зразком. Використати навчальну літературу та конспект.

№ п/п	Критерії виділення	Групи галузей	Приклади
1	2	3	4
1.	За характером зв'язків промисловості з природними ресурсами та дії її на природне середовище	1. Добувна 2. Обробна.	Нафтова, газова Чорна металургія, машинобудування

4. Використовуючи літературні та картографічні матеріали, скласти таблицю “ Розміщення основних галузей промисловості України”. Обґрунтувати принципи розміщення найважливіших центрів.

Таблиця

Таблиця. Розміщення основних галузей промисловості України

Галузі промисловості	Найбільші центри	Регіон
Машинобудування і металообробка		
Паливна		
Електроенергетика		
Чорна металургія		
Кольорова металургія		
Промисловість будівельних матеріалів		
Лісова, деревообробна, целюлозно-паперова		
Хімічна і нафтохімічна		
Легка		
Харчова		

Тема 9. ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОМПЛЕКС

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проблеми і перспективи розвитку паливної промисловості.

Завдання для самостійної роботи:

1. За статистичними даними щорічника “Україна в цифрах” визначити обсяги виробництва паливної промисловості. Зробити висновки про зміни обсягів виробництва за останні три роки, пояснити причини зростання чи падіння обсягів виробництва промислової продукції названої галузі.

2. Використовуючи картографічні та літературні джерела, на контурну нанести всі ланки паливно-енергетичного комплексу України (родовища вугілля, нафти, природного газу, ТЕС, ГЕС, АЕС, нафтопереробні заводи та нафто – газопроводи).

3. Задача: теплова електростанція виробляє протягом року 23 млрд. кВт/год електроенергії. Визначити, яку кількість кам'яного вугілля буде спалювати щорічно дана електростанція, якщо на виробництво 1 млрд. кВт/год витрачається 350 тис. т умовного палива. Скільки потрібно вагонів і потягів для перевезення такої кількості вугілля, якщо вантажопідйомність 1 вагону 50т, а потяг формується з 40 вагонів.

Тема 10. МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМПЛЕКС

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проблеми і перспективи розвитку металургійної промисловості.

Завдання для самостійної роботи:

1. На основі вивчення літературних джерел і матеріалів лекцій скласти схему: а) внутрішньогалузевої структури чорної металургії; б) зв'язків чорної металургії з іншими галузями промисловості по лінії постачання вихідних матеріалів та збуту готової продукції, основних та попутних виробництв.

2. Використовуючи статистичні матеріали таблиці 1, побудувати стовпчикові діаграми виробництва основних видів продукції чорної металургії в Україні,

та проаналізувати, визначивши у скільки разів зменшилось їх виробництво у 2011 р. порівняно з 1980 роком.

Таблиця

Виробництво основних видів продукції чорної металургії в Україні за 1980-2011 рр. (млн.т.)

Продукція	Роки												
	1980	1990	1993	1995	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Чавун	46,5	44,9	26,9	18,0	29,5	31,0	30,7	32,9	35,6	31,0	25,7	27,4	28,9
Сталь	53,7	52,6	32,4	22,3	28,9	28,9	27,9	27,9	29,0	23,3	15,7	17,5	17,7
Прокат чорних металів	42,3	45,5	26,0	17,8	22,5	23,2	22,7	22,4	24,5	20,5	16,1	17,6	19,5

3. Використовуючи матеріали лекції та навчальної літератури скласти схему «Розміщення чорної металургії в Україні». На контурну карту нанести сировинну базу, центри та райони виплавки чорних металів. Стрілками вказати техніко-виробничі зв'язки за сировиною та паливом.

Тема 11. МАШИНОБУДІВНИЙ КОМПЛЕКС

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проблеми і перспективи розвитку машинобудівної промисловості.

Завдання для самостійної роботи:

1. Зібрати матеріал і коротко описати діяльність однієї з галузей (підгалузей) машинобудівного комплексу. При визначенні галузі для вивчення і опису її діяльності рекомендуємо керуватися такими обставинами: члени Вашої родини або ви самі працюєте в ній; підприємства галузі розташовані в населеному пункті, де Ви проживаєте; до галузі Ви маєте відношення як споживач її продукції (засобів виробництва, транспортних засобів, побутової техніки і радіоелектронної апаратури) тощо.

2. Нанесіть на контурну карту основні центри машинобудування України, позначивши їх спеціалізацію.

3. Проаналізувати зміну галузевої структури машинобудування України за даними попередньої таблиці і подати напрями її удосконалення.

Тема 12. ХІМІКО-ЛІСОВИЙ КОМПЛЕКС

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проблеми і перспективи розвитку хіміко-лісової промисловості.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати зміну галузевої структури хімічної та нафтохімічної промисловості України за даними попередньої таблиці і подати напрями її удосконалення.

2. Проаналізувати динаміку участі галузей хімічної та нафтохімічної промисловості в формуванні експорту та імпорту України, визначити перспективні напрями підвищення ролі хімічної та нафтохімічної промисловості в формуванні експортного потенціалу України.

3. Намалюйте структуру лісопромислового комплексу України.

4. Використовуючи підручник (Хвесик М.А., Горбач Л.М. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 344с., с.244) складіть таблицю суспільно – географічних типів лісовиробничих комплексів України.

Тема 13. БУДІВЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проблеми і перспективи розвитку будівельної промисловості.

Завдання для самостійної роботи:

1. Описати, які підприємства та організації споруджували (ремонтували, реконструювали) виробничі приміщення (офіс), де Ви працюєте, або житловий будинок, в якому проживаєте. Які підприємства постачали необхідні для цього будівельні матеріали (з числа основних)? Вказати галузеву належність цих підприємств та організацій.

2. За допомогою статистичного щорічника України проаналізуйте та поясніть причини суттєвого зниження національного виробництва будівельної продукції в Україні. Охарактеризуйте тенденції розвитку виробництва будівельної товарів за останні роки. Поясніть тенденції змін.
3. Яка сировина необхідна для виробництва силікатної цегли? Чи достатньо її в Україні?

Тема 14. АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проблеми і перспективи розвитку агропромислового комплексу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Схематично зобразити галузеву структуру сільського господарства за допомогою підручників та посібників.
2. Проаналізувати дані таблиці і виявити загальні тенденції виробництва продукції сільського господарства в Україні протягом 1990-2011 років в цілому.

	Виробництво основних сільськогосподарських культур, тис. т					
	Зернові та зернобобові культури (у вазі після доробки)	Цукрові буряки (фабричні)	Насіння соняшнику (у вазі після доробки)	Картопля	Овочі	Плоди та ягоди
1990	51009	44264	2571	16732	6666	2902
1991	38674	36168	2311	14550	5932	1537
1992	38537	28783	2127	20277	5310	2122
1993	45623	33717	2075	21009	6055	2798
1994	35497	28138	1569	16102	5142	1153
1995	33930	29650	2860	14729	5880	1897
1996	24571	23009	2123	18410	5070	1924
1997	35472	17663	2308	16701	5168	2793
1998	26471	15523	2266	15405	5492	1178
1999	24581	14064	2794	12723	5324	766
2000	24459	13199	3457	19838	5821	1453
2001	39706	15575	2251	17344	5907	1106
2002	38804	14452	3271	16619	5827	1211
2003	20234	13392	4254	18453	6538	1697
2004	41809	16600	3050	20755	6964	1635

2005	38016	15468	4706	19462	7295	1690
2006	34258	22421	5324	19467	8058	1114
2007	29295	16978	4174	19102	6835	1470
2008	53290	13438	6526	19545	7965	1504
2009	46028	10068	6364	19666	8341	1618
2010	39271	13749	6772	18705	8122	1747
2011	56746,8	18740,5	8670,5	24247,7	9832,9	-

3. Використовуючи таблицю „Зони спеціалізації сільського господарства України ” на контурну карту нанесіть основні сільськогосподарські райони України.

Зони спеціалізації с/г України

Назва зони спеціалізації	Напрями спеціалізації	Галузі по переробці с/г продукції	Найбільші центри переробних галузей
Полісся	М'ясо-молочне скотарство, зернове господарство, картоплярство, льонарство	М'ясна	Київ, Чернігів, Новоград-Волинський
		Молочна	Київ, Новгород-Сіверський, Шостка
		Цукрова	Київ, Черкаси
		Борошномельно-круп'яна	Київ, Львів, Чернігів, Рівне
		Крохмале-патокова	Чернігів, Житомир, Луцьк, Київ
Лісостеп	М'ясо-молочне скотарство, свинарство, зернове г-во, буряківництво	М'ясна	Харків, Полтава, Вінниця, Черкаси
		Молочна	Харків, Черкаси, Кременчук, Старокостянтинівськ, Сміла, Лубни
		Цукрова	Черкаси, Хмельницький, Тернопіль
		Борошномельно-круп'яна	Харків, Полтава, Вінниця, Черкаси
		Олійна	Полтава, Вінниця, Ніжин, Харків
		Плодоовочева	Ніжин, Полтава
Степ	Зернове господарство, виробництво соняшнику, буряківництво, м'ясо-молочне скотарство, свинарство	Борошномельно-круп'яна	Красноград, Олександрія, Кіровоград
		Олійна	Олександрія, Кіровоград
		Молочна	Олександрія, Первомайськ, Куп'янськ
		Плодоовочева	Красноград, Первомайськ
		М'ясна	Кіровоград, Красноград, Олександрія, Первомайськ

Степ посушливий	Зернове господарство, виробництво соняшнику, молочно-м'ясне скотарство, свинарство, птахівництво	М'ясна	Дніпропетровськ, Запоріжжя, Пологи, Кривий Ріг, Донецьк, Мелітополь
		Молочна	Дніпропетровськ, Павлоград, Донецьк, Макіївка, Маріуполь
		Цукрова	Миколаїв, Губиниха
		Борошномельно-круп'яна	Запоріжжя, Дніпропетровськ, Донецьк, Луганськ
		Олійна	Запоріжжя, Маріуполь, Дніпропетровськ, Пологи, Донецьк, Слов'янськ
		Плодоовочева	Мелітополь, Старовільськ, Гуляйполе
		Крохмале-патокова	Дніпропетровськ, Запоріжжя, Луганськ, Донецьк
Сухий степ	Зернове господарство, овочівництво, Виноградництво, садівництво, м'ясо-молочне скотарство, птахівництво, вівчарство	М'ясна	Одеса, Херсон, Нова Каховка, Ізмаїл
		Молочна	Одеса, Білгород-Дністровський, Херсон
		Цукрова	Одеса, Первомайськ
		Борошномельно-круп'яна	Одеса, Миколаїв
		Плодоовочева	Херсон, Ізмаїл, Одеса
		Рибна	Одеса, Ізмаїл, Херсон, Очаків, Вилкове
Гірський Крим	Виноградництво, садівництво, тютюнництво, вівчарство	Плодоовочева	Сімферополь
		Рибна	Севастополь, Ялта, Керч
		Тютюнова	Сімферополь
Карпати Гірські	М'ясо-молочне скотарство, вівчарство, картоплярство, садівництво, виноградництво, птахівництво	Плодоовочева	Виноградів, Хуст, Коломия
		Молочна	Ужгород, Івано-Франківськ, Коломия, Городенка

Тема 15. КОМПЛЕКС ПО ВИРОБНИЦТВУ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ НАРОДНОГО СПОЖИВАННЯ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проблеми і перспективи розвитку комплексу по виробництву непродовольчих товарів народного споживання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати тенденції розвитку легкої промисловості України протягом 2001-2011 років за даними таблиці і подати напрями її удосконалення.

	Роки										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
легка промисловість	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1	1,1	1,0	0,9	0,9	0,8	0,7
текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	1,0	1,0	0,9	0,8	0,8	0,8	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2

2. Проаналізувати динаміку участі галузей машинобудування в формуванні експорту та імпорту України, визначити перспективні напрями підвищення ролі машинобудування в формуванні експортного потенціалу України.

Тема 16. ТРАНСПОРТНИЙ КОМПЛЕКС ТА ЗВ'ЯЗОК

Питання для самостійного опрацювання:

1. Проблеми і перспективи розвитку транспортного комплексу та зв'язку.

Завдання для самостійної роботи:

1. Використовуючи статистичні матеріали таблиці сформулювати уяву про розподіл вантажообороту за окремими видами транспорту в Україні. Побудувати колову структурну діаграму вантажообороту в 1990 - 2011 роках; виявити тенденції змін у вантажообороті всього транспортного комплексу та за окремими видами транспорту, зробіть висновки.

Таблиця

Розподіл вантажообороту за видами транспорту

(відсотків)

	1990	1995	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Транспорт	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
наземний	74	76	97	97	97	97	97	96	96	97	98	93	98
залізничний	46	36	44	47	49	49	47	49	51	51	50	54	57
автомобільний	8	6	5	5	6	6	7	8	9	11	12	9	9
трубопровідний	20	34	48	45	42	42	42	39	36	35	36	34	32
водний	26	24	3	2,9	2,9	2,9	2,9	3,9	3,9	2,9	1,9	1,9	1,9

морський	25	23	2	1,9	1,9	1,9	1,9	2,5	2,9	1,9	0,9	-	-
річковий	1	1	1	1	1	1	1	1,4	1	1	1	-	-
авіаційний	0	0	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

2. Охарактеризуйте техніко – економічні особливості різних видів транспорту, вказати їх переваги та недоліки. Матеріал оформити у вигляді таблиці.

Таблиця
Техніко – економічні особливості різних видів транспорту в Україні

Види транспорту	Переваги	Недоліки

3. Визначити щільність шляхів сполучення в Україні у 2011 році, при умові, що експлуатаційна довжина залізничних колій 21,6 тис. км, автомобільних доріг з твердим покриттям 166 тис. км., річкових судноплавних шляхів – 2,1 тис. км. Площа України 603,7 тис. км.кв.

4. Проаналізувати показники зв'язку потягом 1980-2011 років в Україні. По кожному виду зв'язку зробити графік та висновки.

	Відправлено, млн.					Надано міжміських телефонних переговорів (включаючи міжнародні), млн.
	газет і журналів	листів	телеграм	посилок	грошових переказів і пенсійних виплат	
1980	9070,3	1769,2	83,7	40,8	153,6	304,9
1981	9330,8	1778,6	85,4	40,1	156,9	334,8
1982	8999,2	1781,4	85,3	39,99	159,98	361,2
1983	9342,1	1735,7	74,5	36,5	160,5	383,5
1984	9644,0	1698,6	71,1	36,1	163,0	414,5
1985	9935,8	1678,2	71,5	38,5	165,0	447,1
1986	10387,7	1573,4	70,4	40,2	168,3	487,4
1987	11454,9	1537,9	70,7	44,5	171,7	530,5
1988	11514,5	1538,6	70,3	43,6	171,7	567,4
1989	11693,5	1527,6	70,5	44,3	172,3	608,4
1990	11656,8	1472,5	72,6	42,5	177,9	656,9
1991	7626,6	1358,3	68,7	33,6	189,3	688,6
1992	3576,1	1061,1	47,4	14,3	226,5	595,7

1993	2551,2	856,8	43,8	6,4	218,7	677,4
1994	1624,5	702,3	34,0	5,1	197,5	710,6
1995	1594,9	608,8	25,0	3,4	280,5	797,5
1996	1356,0	448,7	20,0	2,1	256,6	913,9
1997	1270,4	359,2	17,4	2,3	263,4	1080,6
1998	1383,8	326,0	14,3	2,5	211,7	1184,4
1999	1370,3	286,9	12,4	2,8	226,1	1214,1
2000	1250,4	299,0	11,8	4,6	224,3	1374,9
2001	1276,7	315,3	11,3	6,7	179,6	1632,0
2002	1316,2	326,0	10,1	6,0	173,9	1832,7
2003	1278,5	317,1	8,8	6,7	168,4	2276,0
2004	1393,2	346,5	7,5	7,2	186,4	3793,0
2005	1453,5	380,9	6,4	10,3	177,6	4503,0
2006	1409,6	389,8	5,7	13,2	152,2	3970,1
2007	1257,6	380,4	4,0	16,4	151,3	5138,6
2008	1273,0	390,8	3,2	17,8	160,2	8536,4
2009	1203,9	301,1	2,0	15,4	142,3	6379,8
2010	1088,6	311,1	1,6	17,5	149,3	5570,1
2011	1005,75	320,0	1,4	18,5	126,4	5520,6

Модуль 3.ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ. ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА РОЗВИТОК ТА РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Тема 17. ПРОДУКТИВНІ СИЛИ УКРАЇНИ ТА ЕКОНОМІЧНИХ РАЙОНІВ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Регіональні особливості виробничого потенціалу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Використовуючи навчальну літературу та картографічні матеріали скласти схеми “ Сучасне економічне районування України ” за різними авторами, та “ Схема територіальної структури економіки України ”, порівняти ці схеми і знайти головні аргументи обґрунтування, та виробити власні погляди на проблеми вдосконалення сучасної мережі економічних районів.

2. На основі конспекту лекцій та літературних джерел скласти таблицю “Порівняльна характеристика економічних районів Західної економічної зони (Північно-Західний, Столичний, Центральнотуристський, Карпатський, Подільський райони)” за таким планом:

1. Склад району, розміри території.
 2. Особливості економіки – географічного положення.
 3. Особливості населення і трудових ресурсів.
 4. Оцінка природно – ресурсного потенціалу.
 5. Галузі спеціалізації промисловості та центри.
 6. Галузі спеціалізації сільського господарства.
 7. Особливості розвитку транспорту.
 8. Зовнішні економічні зв'язки: структура вивозу і ввозу товарів і послуг.
 9. Проблеми і перспективи розвитку.
3. Дати порівняльну характеристику розвитку економічних районів Східної (Північно-Східний, Донецький, Придніпровський) та Південної (Причорноморський) економічної зони за раніше вказаним планом.

Тема 18. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ

Питання для самостійного опрацювання:

1. Міжнародний туризм як форма зовнішніх зв'язків в Україні.
2. Міжнародна міграція робочої сили.

Завдання для самостійної роботи:

1. Ви працівники державного Комітету по туризму і спорту при Кабінеті Міністрів України. Визначте шляхи розвитку міжнародного туризму України. Які, на вашу думку, райони є найбільш перспективними для цього і чому? Що слід зробити в першу чергу для залучення іноземних туристів?

Тема 19. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ СНД

Питання для самостійного опрацювання:

1. Пріоритетні галузі і виробництва для зарубіжного інвестування в Україні.

Завдання для самостійної роботи:

1. Ви іноземні інвестори (представники фінансових організацій США, Європи в цілому, Росії, Південної Кореї, Нідерландів, Кіпру, Великобританії, Німеччини). В які галузі економіки України і чому ви б робили свої інвестиції? Що очікуєте від них?

Примітка. Виконання студентами завдань для самостійної роботи включені в модульний контроль знань, а питання для самостійного опрацювання – в перелік питань до заліку. Окремі питання обговорюються під час проведення семінарських занять.

3.4. Індивідуальна робота студентів

Тематика рефератів.

1. Проблеми розміщенні продуктивних сил України на сучасному етапі.
2. Взаємозв'язок територіальної організації продуктивних сил та розселення населення.
3. Науково-технічний потенціал України.
4. Місто у системі територіальної організації господарства (на прикладі свого міста).
5. Територіальні відмінності демографічної ситуації в Україні.
6. Демографічні особливості формування трудового потенціалу регіонів.
7. Молодь на ринку праці України.
8. Еколого-економічна оцінка природних ресурсів.
9. Основні напрями реструктуризації промислового комплексу України.
10. Сучасні теоретичні проблеми економічного районування.
11. Теорія ринкових потенціалів і просторової взаємодії.
12. Концепція геомаркетингу та інституціональна концепція.
13. Сучасні теорії регіональної економіки.
14. Теорія територіальних кластерів.
15. Сутність методів аналізу економіки регіонів.
16. Регіонально-економічна діагностика.
17. Кон'юнктурний аналіз регіональної економіки
18. Регіональне зростання та міжрегіональна нерівність
19. Міжрегіональні зв'язки та відкритість регіональних економік.
20. Формування регіональних стратегій розвитку. SWOT-аналіз.
21. Визначення регіональної політики, її мета і завдання.
22. Механізм реалізації державної регіональної економічної політики.
23. Роль органів місцевого самоврядування у здійсненні державної регіональної економічної політики.
24. Прогнозування і державні програми розвитку регіонів.

25. Економічні методи регіонального аналізу.
26. Основні аспекти аналізу регіональної економічної політики.
27. Паливно-енергетичний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.
28. Металургійний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.
29. Машинобудівельний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.
30. Хіміко-лісовий комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.
31. Агропромисловий комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.
32. Будівельний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.
33. Транспортний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.
34. Соціальний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.
35. Рекреаційний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.
36. Стійкий розвиток регіональних соціально-економічних систем.
37. Особливості розвитку економічних районів України як регіональних соціально-економічних систем в посткризовий період.
38. Мегаекономічні райони світу.
39. Мегаекономічні райони Європи.
40. Вплив фактора кон'юнктури світового ринку на розвиток і розміщення продуктивних сил України.
41. Сутність і значення міжнародного поділу праці у формуванні зовнішньоекономічних зв'язків.
42. Обсяги і напрями іноземного інвестування економіки України.

- 43.Економічні зв'язки України з країнами СНД та світу.
- 44.Експортний потенціал України та її регіонів.
- 45.Міжнародна економічна інтеграція, її суть, види, типи та форми.
- 46.Зовнішньоторговельна діяльність України на сучасному етапі.
- 47.Гармонізація законодавства України із законодавством ЄС.
- 48.Проблеми економічної інтеграції України в Європейський союз.
- 49.Зовнішня торгівля: статті експорту та імпорту України, торговельний баланс.
- 50.Інвестування і кредитування як одна з форм зовнішньоекономічної діяльності.

IV. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Сутність і складові елементи продуктивних сил та розміщення продуктивних сил.
2. Мета, об'єкт, предмет та завдання науки "Розміщення продуктивних сил".
3. Місце курсу "Розміщення продуктивних сил" серед інших дисциплін, його основні завдання.
4. Методологічні основи курсу.
5. Місце і роль України в світовому економічному просторі.
6. Економічні закони суспільного виробництва і закономірності розміщення продуктивних сил, їх об'єктивний характер.
7. Основні закономірності розміщення продуктивних сил.
7. Найважливіші принципи і фактори розміщення продуктивних сил.
8. Вплив науково-технологічного прогресу на розміщення продуктивних сил.
9. Основні напрями подальшого розвитку та вдосконалення розміщення продуктивних сил України.
10. Економічне районування як науковий метод територіальної організації народного господарства.
11. Територіальний поділ праці — основа формування економічних районів.
12. Визначення економічного району. Головні ознаки району. Районоутворювальні фактори. Об'єктивний характер формування району.
13. Принципи економічного районування.
14. Типи економічних районів. Макро-, мезо- і мікрорайони.
15. Сучасне мезорайонування України.
16. Державна регіональна політика як складова і невід'ємна частина загальних соціально-економічних перетворень. Об'єкти, суб'єкти та цілі державної регіональної політики.
17. Основні напрями державної регіональної економічної політики.

Підвищення ефективності територіального поділу праці.

18.Механізм реалізації державної регіональної економічної політики.

19.Економічні методи обґрунтування розміщення продуктивних сил: системний аналіз, балансовий, нормативний, картографічний, економ іко-математичний та ін.

20.Народонаселення та його роль у розвитку і територіальній організації народного господарства.

21.Урбанізація та проблеми довкілля. Пріоритетність розвитку малих і середніх міст.

22.Трудові ресурси. Структура і розподіл за видами зайнятості, сферами виробництва, галузями народного господарства і економічними районами.

23.Природно-ресурсний потенціал і його структура.

24. Місце України у світових сировинних і паливно-енергетичних ресурсах та ступінь забезпечення власних потреб.

25. Характеристика природно-ресурсного потенціалу економічних районів, їх сировинних, паливних, біологічних, земельних, водних, рекреаційних та інших ресурсів.

26.Ресурсозбереження як головний напрям використання природно-ресурсного потенціалу.

26. Основні шляхи ресурсозбереження та їх практичне освоєння.

27.Сучасна галузева структура народного господарства та тенденції її розвитку. Стратегія і тактика структурної перебудови.

28.Виробничий потенціал народного господарства.

29.Науково-технічний потенціал.

30. Паливно-енергетичний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.

31.Металургійний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.

32.Машинобудівельний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.

33.Хіміко-лісовий комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.

34.Агропромисловий комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.

35.Будівельний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.

36.Транспортний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.

37.Соціальний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.

38.Рекреаційний комплекс: особливості розвитку та розміщення продуктивних сил.

39.Значення галузей, що виробляють предмети споживання непродовольчого характеру.

40.Характеристика продуктивних сил України: сучасний стан, рівень розвитку й територіальна організація.

41.Економіка району — ланка єдиного народногосподарського комплексу України.

42.Місце і спеціалізація економічних районів у системі територіального поділу праці.

43.Донецький економічний район: особливості формування і функціонування територіально-виробничого комплексу району.

44.Придніпровський економічний район особливості формування і функціонування територіально-виробничого комплексу району.

45. Східний економічний район особливості формування і функціонування територіально-виробничого комплексу району.

46. Центральний економічний район особливості формування і функціонування територіально-виробничого комплексу району.

47. Поліський економічний район особливості формування і функціонування територіально-виробничого комплексу району.

48. Подільський економічний район особливості формування і функціонування територіально-виробничого комплексу району.

49. Карпатський економічний район особливості формування і функціонування територіально-виробничого комплексу району.

50. Причорноморський економічний район особливості формування і функціонування територіально-виробничого комплексу району.

51. Міжнародний поділ праці та місце України у світовому територіальному поділі праці.

52. Зовнішньоекономічні зв'язки як один з найважливіших засобів економіки суспільної праці. Основні форми зовнішньоекономічних зв'язків.

53. Зовнішня торгівля: структура, тенденції розвитку (в цілому та по окремих групах країн).

54. Форми і напрями економічних зв'язків та співробітництва.

55. Проблеми та перспективи розвитку економічних зв'язків та співробітництва України з країнами — членами СНД.

V. Порядок поточного і підсумкового контролю та оцінювання знань студентів

Для визначення успішності навчання використовуються контрольні заходи. Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лабораторних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до конкретної теми.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни (семестровий контроль) або логічно завершених модулів.

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми поточного контролю:

- усне опитування;
- перевірка виконання індивідуальних завдань, в тому числі й на контурних картах;
- перевірка виконання завдань самостійної роботи;
- оцінка участі студента в обговоренні проблемних питань;
- оцінка участі студента в дискусії.

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми модульного контролю: тестова контрольна робота та захист лабораторних робіт.

Під час вивчення даної дисципліни використовується така форма семестрового контролю як залік.

№	Види навчальної діяльності	Кількість балів		Примітка
		мінімум	максимум	
1.	Активність студентів на семінарських заняттях та їх самостійна робота	30	40	Види навчальної діяльності студента та критерії оцінювання його знань, умінь і навичок подані вище.

2.	Виконання модульних завдань			
	-1 модуль	10	20	Модуль включає 3 завдання: 2 теоретичних питання, 6 тестових завдань. Можливі оцінки завдань: 4,2,0. Обов'язковим є відповідь на теоретичне питання.
	-2 модуль	10	20	
	-3 модуль	10	20	
4.	Разом поточний контроль	60	100	
5.	Залік	60	100	Залік включає 5 питань: 3 – теоретичні, 4 тести. Можливі оцінки теор. питання: 20;20; 0;. тест – 10; 0;
6.	Всього	120	200	

*для студентів, які не займаються науково-студентською роботою.

VI. КРИТЕРІЇ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Умови отримання позитивних оцінок на заліку встановлюються в межах (у відсотках до максимального результату виконання індивідуальних завдань):

- «задовільно» – 60-74%;
- «добре» – 75-89%;
- «відмінно» – 90% та більше.

Оцінку “відмінно” одержують студенти, які:

1. виявили ґрунтовні знання предмету з усіх трьох питань, послідовно і логічно виклавши зміст цих питань;
2. вільно володіють термінологією, дають визначення законів, закономірностей і фундаментальних тенденцій;
3. розкривають зміст пояснюючих моделей, ілюструють певні зв'язки економічних явищ за допомогою формул і графічних зображень;
4. здатні застосовувати певні моделі у поясненні конкретних економічних ситуацій;
5. вміють робити розрахунки за відповідними формулами і тлумачити одержані результати;
6. знають статистичні та фактологічні джерела економічної інформації;
7. виконали впродовж вивчення курсу всі індивідуальні завдання викладача і вчасно звітували про їх виконання.

Оцінку “добре” одержують студенти, які:

1. виявили знання предмету з усіх трьох питань, послідовно і логічно виклавши зміст цих питань;
2. вільно володіють термінологією, дають визначення законів, закономірностей і фундаментальних тенденцій;
3. розкривають зміст пояснюючих моделей, ілюструють певні зв'язки економічних явищ за допомогою формул і графічних зображень;
4. вміють робити розрахунки за відповідними формулами і тлумачити одержані результати;

5. виконали впродовж вивчення курсу всі індивідуальні завдання викладача і вчасно звітували про їх виконання.

Оцінку “задовільно” одержують студенти, які:

1. виявили знання принаймні, двох з трьох питань;
2. володіють термінологією і знають основні закони та закономірності.

Правила розрахунку результатів навчання визначаються викладачами за погодженням з кафедрами з урахуванням особливостей організації навчального процесу на різних формах навчання, встановлених робочим навчальним планом співвідношень між різними видами навчальних занять і самостійною роботою студентів, вагомістю різних форм контрольних заходів, а також технічних можливостей використання певних видів контрольних заходів.

В результаті вивчення дисципліни “Розміщення продуктивних сил” знання студента оцінюються в 200 балів (максимальна кількість). 100 балів студент може отримати впродовж семестру за роботу на семінарських заняттях, виконання лабораторних робіт, в тому числі й на контурній карті, підготовку і захист творчої роботи (реферат) та тестову контрольну роботу. У 100 балів оцінюється відповідь студента на заліку (за три запитання, три з яких оцінюються по 20 балів, а 4 тести по 10 балів).

Відповідність кількості балів оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS наведена в таблиці:

**Рейтингова шкала оцінювання знань, умінь і навичок студентів НПУ
імені М.П.Драгоманова**

<i>За ECTS</i>	<i>шкалою</i>	<i>За НПУ</i>	<i>Визначення</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	
				<i>Екзамен</i>	<i>Залік</i>
<i>A</i>		<i>90-100</i>	<i>Відмінно</i>	<i>5 (відмінно)</i>	<i>зараховано</i>
<i>B</i>		<i>82-89</i>	<i>Дуже добре</i>	<i>4 (добре)</i>	
<i>C</i>		<i>74-81</i>	<i>Добре</i>		
<i>D</i>		<i>65-69</i>	<i>Задовільно</i>	<i>3 (задовільно)</i>	
<i>E</i>		<i>60-64</i>	<i>Достатньо</i>		
<i>FX</i>		<i>35-59</i>	<i>Незадовільно з можливістю повторного складання</i>	<i>2 (незадовільно)</i>	<i>незараховано</i>
<i>F</i>		<i>1-34</i>	<i>Незадовільно з обов'язковим повторним курсом</i>		

VI. ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Закон України ” Про місцеве самоврядування в Україні ” // Відомості Верховної Ради . – 1997. - №24. – Ст.170.
2. Закон України ” Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії ” // Відомості Верховної Ради . – 2000. - №48. – Ст.409.
3. Закон України ” Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України ” // Відомості Верховної Ради . – 2000. - №25. – Ст.195.
4. Закон України ” Про стимулювання розвитку регіонів ” // Відомості Верховної Ради . – 2005. - №51. – Ст.548.
5. Програма економічних реформ України на 2010–2014 рр. “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава” / Комітет з економічних реформ при Президентові України. – К., 2010. – 85 с.
6. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) "Шляхом Європейської інтеграції"/ За ред. Гальчинського А. С., Гейця В. М. та ін. — Офіц. вид. — К. : ІВЦ Держкомстату України, 2004. — 416с.
7. Арапова В. І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. Посібник / Арапова В. І., Кузьміна О. М., Рябіна Л. Б. / Вінницький фінансово-економічний ун-т. — Вінниця : ПП "Вид-во "Тезис", 2005. — 160с.
8. Навчальна картографія в умовах інформатизації суспільства: теорія і практика: монографія / Л. М. Даценко; Ред.: Р. І Сосса; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К.: Картографія, 2011. — 228 с.
9. Національний атлас України: наукові основи створення та їх реалізація / Л.Г. Руденко, А.І. Бочковська, Т.І. Козаченко, Г.О. Пархоменко, В.П. Разов; Ін-т географії НАН України. — К.: Академперіодика, 2007. — 408 с.
10. Регіональна економіка / Є. І. Осадчий. — Сімф., 2011. — 319 с.

11. Регіональна економіка: навч. посіб. / Л. Т. Шевчук. — К.: Знання, 2011. — 319 с.
12. Регіональна економіка: навч. посіб. / В. В. Буряковський, О. М. Грабчук; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. — Суми: Папірус, 2011. — 355 с.
13. Регіональна економіка: підруч. для ВНЗ / Н. Л. Гавкалова, Н. К. Гіковата, О. О. Петряєв, Т. М. Серікова, Г. М. Шумська; Харк. нац. екон. ун-т. — Х.: ІНЖЕК, 2011. — 456 с.
14. Регіональна економіка: підруч. для студ. ВНЗ / В. В. Журавель, О. В. Поспєлов, Г. П. Рекун, В. Б. Родченко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. — Х.: ХНАМГ, 2011. — 272 с.:
15. Регіональна економіка: підручник / Є. П. Качан, Г. П. Баб'як, Л. П. Запорожан, А. Б. Кошіль, О. Б. Марцінковська; Ред.: Є. П. Качан. — К.: Знання, 2011. — 670 с
16. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: підручник / [Дорогунцов С. І., Заяць Т. А., Пітюренко Ю. І., Фашевський М. І., Чернюк Л. Г.]; / под ред. С. І. Дорогунцова. / Київський національний економічний ун-т — К. : КНЕУ, 2005. — 988 с.
17. Розміщення продуктивних сил (теоретичні основи): навч. посіб. / Ю.І. Стадницький, А.Г. Загородній. — К.: Знання, 2008. — 351 с.
18. Розміщення продуктивних сил (теорія, методи, практика) / С.І. Іщук; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка, Європ. ун-т. — Вид. переробл. і допов. — К., 2006. — 216 с.
19. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.В. Жук, В.П. Круль; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. — К.: Кондор, 2004. — 293 с. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підруч. / Д.М. Стеченко. — К.: Вікар, 2006. — 400 с.
20. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка України: Навч. посіб. / Ред.: Є.П. Качан; Терноп. держ. екон. ун-т. — Т.: Екон. думка, 2005. — 310 с.

21. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посіб. / Г.Ф. Курочкін; Нац. акад. упр. — К., 2004. — 272 с.
22. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посіб. / В.І. Арапова, О.М. Кузьміна, Л.Б. Рябіна; Вінниц. фін.-екон. ун-т. — Вінниця: ПП "Вид-во "Тезис", 2005. — 160 с.
23. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: навч. посіб. / О.М. Петрига; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. — К.: Персонал, 2009. — 301 с.
24. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.М. Нижник. — Хмельниц.: ХДУ, 2006. — 321 с.
25. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підруч. / В.В. Ковалевський, О.Л. Михайлюк, В.Ф. Семенов, В.М. Єрмолін, О.П. Єгоров. — 8-е вид., стер. — К.: Знання, 2006. — 350 с.
26. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: підручник / В.В. Ковалевський, О.Л. Михайлюк, В.Ф. Семенов, О.П. Єгоров, В.О. Улибіна. — 9-те вид., переробл. і допововн. — К.: Знання, 2009. — 374 с.
27. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.А. Хвесик, Л.М. Горбач, П.П. Пастушенко. — К.: Кондор, 2004. — 342 с.
28. Жук М. В. Регіональна економіка: підручник / М.В. Жук — К. : Академія, 2008. — 416с. — (Серія "Альма-матер").
29. Іщук С. І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: навч. посібник / С.І. Іщук / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К. : Видавець Паливода А.В., 2006. — 284с.
30. Курочкін Г. Ф. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посібник / Г.Ф. Курочкін / Національна академія управління. — К., 2004. — 272с.

31. Нижник В. М. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. Посібник / В.М. Нижник. — 2.вид. — Хмельницький : ХНУ, 2006. — 321с.
32. Петкова Л. О. Регіональна економіка: [навч.-метод. посібник] / Петкова Л. О., Лебєдєва М. В., Бойко А. В./ Черкаський держ. технологічний ун-т. — Черкаси : ЧДТУ, 2008. — 104с.
33. Петрига О. М. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. М. Петрига; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. — К. : Персонал, 2009. — 301 с.
34. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка України: Навч. посіб. / Тернопільський держ. економічний ун-т / Є.П. Качан (ред.). — Т. : Економічна думка, 2005. — 310с.
35. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: підручник / [Ковалевський В. В., Михайлюк О. Л., Семенов В. Ф., Єгоров О. П., Улибіна В. О.]; под ред. В. В. Ковалевського — 9-те вид., переробл. і допов. — К. : Знання, 2009. — 374с.
36. Семенов В.Ф. Регіональна економіка: Навчальний посібник / В.Ф. Семенов — К.: "МП Леся", 2008. — 596с.
37. Статистичний збірник "Регіони України" / За ред.. О.Г. Осауленка. — Ч. 1 — К. — 2010. — 367с.
38. Статистичний збірник "Регіони України" / За ред.. О.Г. Осауленка. — Ч. 2 — К. — 2010. — 804.
39. Статистичний щорічник України за 2010 рік: довідкове видання / Державний комітет статистики України; . — К.: Державне підприємство "Інформаційно-аналітичне агенство", 2011. - 566с.
40. Чернюк Л. Г. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посіб. для дистанц. навчання / Л. Г. Чернюк, Д. В. Клиновий / Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". — К. : Ун-т "Україна", 2005. — 245с. — (Мережа дистанційного навчання).

41. Шемаєва Людмила Григорівна, Ушкальов Володимир Васильович. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Конспект лекцій / Л.Г. Шемаєва, В. В. Ушкальов / Харківський національний економічний ун-т. — Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. — 74с.

Додаткова література

1. Регіональна економіка: навч. посібник / [Олійник Я. Б., Запотоцький С. П., Кононенко О. Ю., Мельничук А. Л., Пасько В. Ф.]; під ред. Я.Б. Олійника. — 2-ге вид., змінене і доп. — К. : КНТ; Видавець Фурса С.Я., 2008. — 440с.

2. Регіональна економіка: підручник для студ. всіх напрямів галузі знань "Економіка і підприємництво" вищих навч. закл. освіти III-IV рівнів акредитації / Тернопільський національний економічний ун-т / Є.П. Качан (ред.). — Т. : ТНЕУ, 2009. — 664с.

3. Регіональна економіка: посіб. для самост. роботи та практ. занять:робочий зошит / [Тараненко І. В., Дашевська О. В., Яременко С. С., Литвиненко О. Г.] /Дніпропетровський ун-т економіки та права — Д. : ДУЕП, 2009. — 216с.

4. Регіональна економіка. Практикум: навч. посіб. / Київський національний торговельно-економічний ун-т / Н. П. Ващенко (уклад.), Т. В. Мірзодаєва (уклад.). — К. : КНТЕУ, 2008. — 279с.

5. Регіональна економіка. Практикум: [навч. посібник] / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України" / Б. А. Дадашев (уклад.). — Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2008.— 82с.

6. Регіональна економіка: Словник-довідник / О. Д. Богорад, О. М. Невелєв, В. М. Падалка, М. В. Підмогильний./ НДІ соціально-економічних проблем міста (НДІСЕП). — К. : НДІСЕП, 2004. — 346с.

7. Регіональна економіка: тексти лекцій / [Ольшанська О. В., Фащевський М. І., Білоконь І. В., Пітюренко Ю. І., Цибуляк В. П., Чук Л. Г.,

Заяць Т. А., Краєвий О. Д., Коценко К. Ф., Бойко Н. О.]; за заг. ред. М. І. Фащевського, О. В. Ольшанської; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". — К. : КНЕУ, 2009. — 330 с.

8. Регіональна економіка: тест. завдання з курсу та індивід. планув. навч. дисципліни для студ. спец. "Облік і аудит", "Економічна кібернетика", "Маркетинг", "Фінанси і кредит" ("Фінанси" і "Банківська справа"), "Міжнародні відносини", "Менеджмент", "Економіка підприємства" / Укоопспілка; Львівська комерційна академія / Б.Ф. Заблоцький (уклад.), І.І. Герасимова (уклад.) — Л. : ЛКА, 2009. — 55с.

9. Уварова Г.Є. Навчально – методичний комплекс дисципліни "Розміщення продуктивних сил" / Г.Є. Уварова. - ІЕП "КРОК", 2000. – 60с.

10. Уманець Т. В. Регіональний економічний розвиток України:теоретичні основи управління, інтегральна оцінка, діагностика: [монографія] / Т.В. Уманець — Донецьк : Вік, 2007. — 340с.

11. Електронний ресурс: Державний комітет статистики України: Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ЗМІСТ

1.	Пояснювальна записка.....	3-6
2.	Тематичний план дисципліни.....	7-8
3.	Зміст програми.....	9-54
4.	Орієнтовні питання до іспиту.....	57-60
5.	Порядок поточного і підсумкового контролю знань.....	61-65
6.	Література.....	66-71



Підписано до друку 03.07.2013 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Ум. др. арк. 4,24. Обл.-вид. арк. 2,41

Наклад 100 прим. Зам. № 369.

Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію ДК № 1101 від 29.10.2002. (044) 234-75-87
Віддруковано в друкарні Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова (044) 239-30-26